

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Науково-методична конференція
“ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВНИХ
ЗАСАД БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ
В СИСТЕМУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ) ОСВІТИ”

14-15 квітня 2005 року
м. Тернопіль

Тернопіль
“Укрмедкнига”
2005

воєння студентами методик клінічного обстеження терапевтичних хворих і семіотики захворювань внутрішніх органів.

Література

1. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с.
2. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация // Зеркало недели. – № 48 (473). – 13-19 декабря 2003.
3. Матеріали науково-практичного семінару “Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації”. Львів, 21-23 листопада 2003. – Львів: “Львівська політехніка”. – 111 с.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. – 147 с.

УДК 614.2:353+613:352.0+327.0

АЛГОРИТМИ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЧНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ З ПОЗИЦІЙ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ISO 9000:2000

В.С. Бірюков

Одеський державний медичний університет

Дана робота присвячена аналізу обов’язкових процедур, що гарантують і забезпечують успішний процес впровадження в національну медичну підготовку принципів Болонської декларації. Незавершеність реформування національної охорони здоров’я в Україні [1], включаючи медичне навчання, протягом останнього десятиліття доводить, що ні ейфорія творення, ні висока емоційна підтримка планів реформ явно недостатні для такого роду масштабних, загальнонаціональних перетворень.

Подібні провали ряду реформ, які відмічені в Росії [2], пояснюють тим, що багато в чому ця закономірність пов’язана з тра-

диційно вузькою структурою сил, що беруть участь у проведенні “перебудов”. Як правило, вони проводилися “зверху” чиновниками, або самими структурами, які реформуються, та у яких є маса причин “змінюватися, не міняючись”.

Сприятливі для реформування суспільно-політичні умови не можуть замінити недолік компетентності «інженерів реформування», оскільки вимагають спеціалізованих технологій, не пов'язаних власне з медичною чи педагогічною практикою. Перебудовні процеси – сфера компетентності спеціального менеджменту, що керує матеріально-технічними і людськими ресурсами на основі типових системних, процесних і процедурних підходів.

Метою даного дослідження є пошук і обрентування управлінських механізмів і технологій, що дозволяють українській системі медичної підготовки гармонійно, з мінімальними фінансовими витратами, інтегруватися з вимогами ЄС, представленими Болонською декларацією. Однією з подібних універсальних управлінських технологій, що є надсистемною стосовно діючої медичної підготовки, є зведення міжнародних стандартів керування якістю.

ISO 9000:2000.

Як метод нами використані алгоритми аналітичного процесного підходу, викладені у вимогах міжнародних стандартів якості **9000:2000 (ISO)**, що представляють собою одну з універсальних управлінських технологій, яка пройшла успішний іспит багаторічною ринковою практикою у високорозвинутих країнах. **ISO** є групою міжнародних стандартів з керування якістю і забезпечення якості, розроблених незалежною організацією **ISO** (The International Organization for Standardization). Незважаючи на те, що стандарти **ISO** мають рекомендаційний характер, у 2002 році документи **ISO** більш ніж у 90 країнах прийняті як національні стандарти. З 2000 року вони визнані обов'язковими для країн Європейського Союзу та Росії. З 1 жовтня 2001 року вимоги міжнародних стандартів якості серії **ISO 9000** визнані Держстандартом України (наказ від 27 червня 2001 року №317) і є обов'язковими для організацій, що бажають впровадити міжнародну систему керування якістю послуг [3].

Вивчаючи з 2000 року можливості адаптації вимог даних стандартів до потреб ринку медичних послуг, який формується в Україні у сфері медичного страхування та інституту сімейної медицини, ми вважаємо за можливе використання технологій, викладених у даних стандартах, для керування процесами адаптації національної системи медичної підготовки до європейської системи.

Зміст Болонського процесу полягає в підвищенні конкурентної спроможності європейського навчання на світовому ринку освітніх послуг. Тому підвищення якості навчання – наріжний камінь освітньої реформи. Формальне узгодження навчальних програм за кредитами і модулями є лише зовнішньою формою процесу. Змістом її стає безупинне підвищення рівня знань і практичних умінь всіх учасників навчання: і педагогів, і осіб, що навчаються. При цьому вищі навчальні заклади (ВНЗ) гарантують своїм випускникам мінімальний термін післядипломної адаптації до практичної роботи за принципом: “З першого разу - і правильно”. Механізмом добору в умовах конкуренції є об’єктивна, позавідомча, рейтингова оцінка кадрових можливостей кожного ВНЗ та його матеріально-технічної озброєності щодо надання тим, кого навчають, реальних можливостей самостійної практики в процесі навчання.

Не Міністерство охорони здоров’я, не Міністерство освіти та науки України будуть приймати рішення про відповідність якості української системи медичного навчання вимогам Болонського процесу, а європейські експерти. З позицій **ISO** - “якість - це ступінь, до якого набір властивих характеристик відповідає вимогам замовника”.

Ось чому, з перших кроків реформування, відповідно до критеріїв **ISO**, необхідно відповісти на стратегічне питання: - Хто замовник реформування медичного навчання? Чиї очікування повинні задовольнити реформа навчання?

- Очікування центрального методичного кабінету з вищої медичної освіти МОЗ чи Кабінету міністрів України?
- Вимоги мінливої практичної охорони здоров’я?
- Очікування студентства, що має намір одержати європейську підготовку?

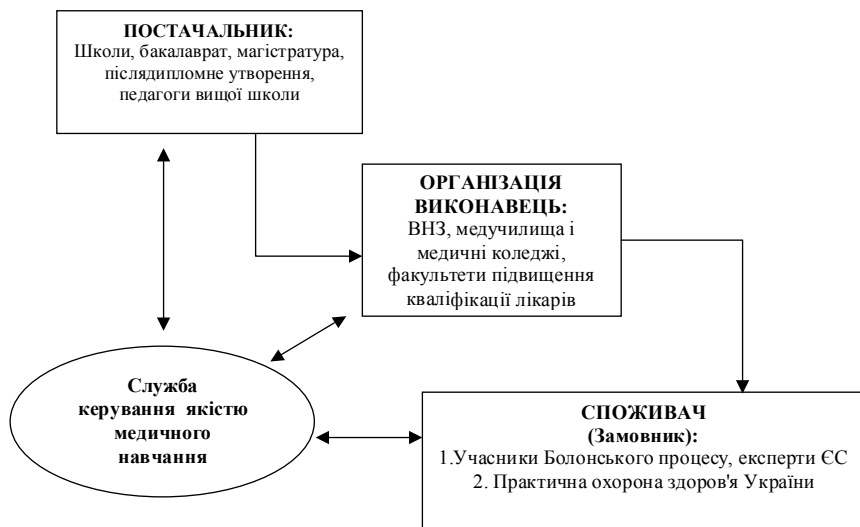
- Очікування населення України в наданні йому доступної і якісної медичної допомоги?

- Вимоги Європейського співтовариства?

У контексті сучасного історичного моменту, правильним варто вважати наступну відповідь: майбутня реформа медичного навчання повинна задовольнити вимоги ЄС, виражені Болонською декларацією. У такому випадку, процес реформування медичної підготовки набуває зовсім конкретного вигляду наступного технологічного ланцюга (мал.1):

Починаючи з “Загальних вимог”, стандарт **ISO** домінуючу роль відводить керівництву організацією, що прагне впровадити цей стандарт у практику.

На першому етапі реформування до обов’язків керівництва галуззю входить ідентифікація тих процесів, що детермінують забезпечення вимог споживача (назвемо їх процесами, що лімітують). У додатку до обговорюваної проблеми МОЗ України, обласні і міські керівники охороною здоров’я, керівництво медичних вищих і середніх навчальних закладів зобов’язані визначи-

Мал. 1. Три ланки технології реформування медичного навчання, що відповідають процесному підходу стандартів серії ISO 9000-2000.

ти процеси, що лімітують, не відволікаючи на другорядні деталі, що відрізняють національну та європейську системи підготовки медичних працівників.

На другому етапі керівництво зобов'язане налагодити управління процесами. Засобом їх виконання є створення і впровадження *системи служби керування якістю*.

Завдання служби керування якістю медичного навчання:

1. Розробити документацію галузевої системи якості, що включає створення посібника з якості. Посібник з якості - це самий верхній рівень документації системи якості. В ньому зроблений цілісний перегляд як галузевої системи якості, так і конкретно - для того чи іншого ВНЗ. З цієї причини його можна використовувати як маркетинговий інструмент.

2. Ініціювати керівництво галуззю (на рівні МОЗ, центрального методичного кабінету з вищої медичної освіти МОЗ, обласних відділів керування охороною здоров'я й адміністрацій медичних ВНЗ) щодо створення документа, який виконує місію реформування медичного навчання: зобов'язання керівництва, спрямованість реформування на потреби суспільства, політика в області якості та інші зобов'язання, тобто відкрите прийняття відповідальності керівництва за проведені реформи.

3. Розробити економічно обрунтовану політику керування людськими і матеріальними ресурсами. Термінологія рунтується на компетентності персоналу, що має безпосередній вплив на якість навчання. Повинні бути визначені недоліки в навчанні, а також забезпечена необхідна якість навчання, що дозволить співробітникам ефективно виконувати покладені на них завдання.

4. Створити систему безупинного контролю (моніторингу) якості педагогічного процесу і розробити методики і критерії об'єктивної оцінки якості процесу викладання.

5. Розробити і впровадити процедури внутрішнього і зовнішнього аудиту системи якості педагогічного процесу і рівня практичної підготовки на етапах до- і післядипломної підготовки медичних працівників.

Таким чином, у зв'язку із спрямуванням державної політики на європейську інтеграцію України, необхідно діючі чинники гар-

монізувати з європейськими стандартами якості серії **ISO 9000:2000**

Література

1. Пидаев А.В., Передерий В.Г. Болонський процес в Європе. Що это такое и нужен ли он Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в европейское образовательное пространство? – Одесса: Одес.гос. мед.ун-т, 2004. – 192 с.
2. Решения IV съезда “Сибирского народного собора: молодежная политика и образование в сибирском округе” 19-20 февраля 2004, Красноярск / http://slon-party.ru/ideology/party_posit/science
3. Системи управління якістю. Вимоги / Держстандарт України.- Київ, 2001. – 16 с.
4. Волков Е.С.Управление качеством / Учебно-методические материалы. – Рубцовск. – 1999. – 36 с.

УДК611: 371.2

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ НОРМАЛЬНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ЗА УМОВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

С.Н. Вадзюк, Н.М. Волкова, В.П. Міщенко

Тернопільський державний медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ НОРМАЛЬНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ЗА УМОВ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ В рамках удосконалення всієї системи вищої медичної освіти методика викладання нормальної фізіології також потребує відповідного перегляду. У цьому контексті важливим є створення сприятливих умов для розвитку особистості і творчої самореалізації студента, формування національних і загальнолюдських цінностей, запровадження новітніх інформаційних технологій, введення механізму об'єктивного педагогічного контролю з визначення рівня знань студентів, які відповідають європейським стандартам.